

ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Αθήνα, 24-02-2017

Αριθ. Πρωτ.: Γ/ΕΞ/1550/24-02-2017

Α Π Ο Φ Α Σ Η 19/2017

(Τμήμα)

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα συνεδρίασε σε σύνθεση Τμήματος στην έδρα της την Τετάρτη 15.02.2017 και ώρα 10:00, μετά από πρόσκληση του Προέδρου της, προκειμένου να εξετάσει την υπόθεση που αναφέρεται στο ιστορικό της παρούσας. Παρέστησαν ο Αναπληρωτής Πρόεδρος της Αρχής, Γεώργιος Μπατζαλέξης, κωλυμένου του Προέδρου της Αρχής Κωνσταντίνου Μενουδάκου και τα αναπληρωματικά μέλη Παναγιώτης Ροντογιάννης, ως εισηγητής και Γρηγόριος Τσόλιας, σε αναπλήρωση των τακτικών μελών Αντώνιου Συμβώνη και Χαράλαμπου Ανθόπουλου, αντίστοιχα, οι οποίοι, αν και εκλήθησαν νομίμως εγγράφως, δεν παρέστησαν λόγω κωλύματος. Το τακτικό μέλος Σπυρίδων Βλαχόπουλος και το αναπληρωματικό αυτού Χαράλαμπος Τσιλιώτης, αν και εκλήθησαν νομίμως εγγράφως, δεν παρέστησαν λόγω κωλύματος. Παρόντες χωρίς δικαίωμα ψήφου ήταν η Κάλλη Καρβέλη, νομικός ελέγκτρια, και ο Λεωνίδας Ρούσσος, πληροφορικός ελεγκτής, ως βοηθοί εισηγητές, και η Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου, υπάλληλος του τμήματος διοικητικών και οικονομικών υποθέσεων, ως γραμματέας.

Η Αρχή έλαβε υπόψη της τα παρακάτω:

Υποβλήθηκε στην Αρχή το υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/858/11-02-2016 ερώτημα του Δ.ΙΕΚ Χ (εφεξής «ΙΕΚ»), σύμφωνα με το οποίο το ΕΠΑΛ Ψ (εφεξής, «ΕΠΑΛ»), το οποίο συστεγάζεται με το ΙΕΚ, έχει εγκαταστήσει σύστημα βιντεοεπιτήρησης, που αποτελείται από πέντε κάμερες, οι οποίες βιντεοσκοπούν και καταγράφουν τον χώρο του σχολείου κατά τις βραδινές ώρες, χωρίς να έχει ερωτηθεί και ενημερωθεί το ΙΕΚ.

Επίσης, με βάση τα όσα αναφέρονται στην καταγγελία: α) για την λειτουργία του κυκλώματος δεν υπάρχει έγγραφη σχετική άδεια από τη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, αλλά προφορική εντολή από τον Δήμαρχο, β) το ωράριο λειτουργίας των καμερών έχει παρουσιαστεί στην καταγγέλλουσα σε τρεις διαφορετικές παραλλαγές, ήτοι 21:00-07:00, 22:00-07:00, από τον Διευθυντή του ΕΠΑΛ, σε τηλεφωνική και έγγραφη επικοινωνία που είχε με την Διευθύντρια του ΙΕΚ και 21:30-07:00, σε τηλεφωνική επικοινωνία του Αντιδημάρχου, κ. Α με την Διευθύντρια του ΙΕΚ, αντίστοιχα, γ) το ΙΕΚ δεν έχει πρόσβαση στον χώρο καταγραφής του υλικού και δ) δεν είναι γνωστός στο ΙΕΚ ο χρόνος διατήρησης του καταγεγραμμένου υλικού.

Περαιτέρω, το ΙΕΚ επισυνάπτει στην ως άνω καταγγελία: α) την από ...-...-... και με αρ. πρωτ. ... επιστολή που απηύθυνε στην Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του νομού Χ η Διευθύντρια του ΙΕΚ αναφορικά με την άδεια του εν λόγω συστήματος βιντεοεπιτήρησης, και β) την από ...-...-... και με αρ. πρωτ. ... επιστολή του ΕΠΑΛ προς το ΙΕΚ, με την οποία την ενημερώνει για την απόφαση εγκατάστασης που λήφθηκε μετά από πρόταση του δημάρχου στο σχολικό συμβούλιο της ...-...-... που συγκάλυψε το ΕΠΑΛ, εξαιτίας των κρουσμάτων κλοπών που είχαν σημειωθεί στο παρελθόν και σε ακολουθία αιτημάτων προς την δημοτική αρχή και την αστυνομία για επαρκή φύλαξη του κτιρίου, σε σχέση με κλοπές εξοπλισμού, υπολογιστών και οργάνων από εργαστήρια, αμφιθέατρα και άλλους χώρους, και στο οποίο συμμετείχε και μέλος της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του νομού Χ.

Η Αρχή, στο πλαίσιο εξέτασης της εν λόγω καταγγελίας, απέστειλε στο ΕΠΑΛ το υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΞ/858-1/11-04-2016 έγγραφο, με το οποίο ζητήθηκαν οι απόψεις επί των καταγγελλομένων. Επίσης, με το ίδιο έγγραφο, η Αρχή ενημέρωσε το ΕΠΑΛ περί των προϋποθέσεων νομιμότητας της λειτουργίας συστημάτων βιντεοεπιτήρησης βάσει της Οδηγίας 1/2011 (συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης γνωστοποίησης του υπεύθυνου επεξεργασίας). Ακολούθως, και καθώς η Αρχή δεν είχε λάβει σχετική έγγραφη απάντηση, εκτός της προηγηθείσας γνωστοποίησης του συστήματος με αρ. πρωτ. ΓΝ/ΕΙΣ/2434/02-11-2015, όπως συμπληρώθηκε με τα υπ' αρ. πρωτ. ΓΝ/ΕΙΣ/150/25-01-2016 και ΓΝ/ΕΙΣ/151/25-01-2016 συμπληρωματικά έγγραφα, ήτοι μια τροποποιητική γνωστοποίηση, καθώς και την απόφαση για τη λειτουργία του συστήματος (βλ. β' ανωτέρω) που υπέβαλε το ΕΠΑΛ, η Αρχή απέστειλε το υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΞ/858-2/17-10-2016 έγγραφο στο ΕΠΑΛ και στη Διεύθυνση

Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, με το οποίο ζήτησε απάντηση στο προηγούμενο έγγραφό της θέτοντας αποκλειστική προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών. Επίσης η καταγγέλλουσα επανήλθε με τα υπ' αρ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/4529/19-07-2016 και Γ/ΕΙΣ/6172/07-10-2016 έγγραφά της, ζητώντας την άμεση απομάκρυνση των εν λόγω καμερών.

Η Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης νομού Χ απάντησε στην Αρχή με το υπ' αρ. πρωτ. .../.....-....-... (της Αρχής Γ/ΕΙΣ/8278/15-12-2016) έγγραφό της, σύμφωνα με το οποίο η ευθύνη για την λειτουργία των Σχολικών Μονάδων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ανήκει αφενός στις Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας, που μέσω της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού, του Διευθυντή και του Συλλόγου Διδασκόντων της Σχολικής Μονάδας διεκπεραιώνουν την εκπαιδευτική διαδικασία και έχουν ευθύνη για οτιδήποτε έχει σχέση με αυτή και αφετέρου στις Υπηρεσίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, που μέσω του Δήμου ο οποίος έχει στην ιδιοκτησία του το εκάστοτε κτίριο και της αντίστοιχης Δημοτικής Σχολικής Επιτροπής συντηρούν, επισκευάζουν τα κτίρια και γενικότερα έχουν την ευθύνη της υλικοτεχνικής υποστήριξης των Σχολικών Μονάδων. Δηλαδή η αρμοδιότητα για την ανέγερση και την συντήρηση των σχολικών κτιρίων ανήκει σύμφωνα με τους ν. 3852/2010 (άρθρο 94 παρ. 4) και ν. 3870/2010 (άρθρο 18 παρ. 10ζ) στους Δήμους.

Στην εν λόγω απάντησή της, η Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης νομού Χ επισύναψε και το υπ' αρ. πρωτ. .../...-....-... (της Διεύθυνσης ..././...-...-...) έγγραφο του ΕΠΑΛ με παραλήπτη την Αρχή, τον Δήμαρχο και τη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης νομού Χ, στο οποίο α) ενημέρωνε για τις τεχνικές προδιαγραφές του συστήματος, τις ώρες της καταγραφής, την απόφαση εγκατάστασης και την πρόσβαση στο σύστημα, που όπως σημειώνει ουδέποτε αρνήθηκε το ΕΠΑΛ, και β) ανέφερε ότι έχει αποστείλει έγγραφο στην διεύθυνση του ΔΙΕΚ με το οποίο την καλεί σε «συνάντηση ώστε να διαμορφωθεί πλαίσιο ισότιμης πρόσβασης αφού βρεθεί ο κατάλληλος χώρος και τηρούνται όλες οι προϋποθέσεις ασφάλειας των δεδομένων που καταγράφονται σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις», χωρίς ωστόσο να επισυνάπτει σχετικό έγγραφο.

Ενόψει των ανωτέρω, η Αρχή με τις υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΞ/858-{3-6}/08-12-2016 και Γ/ΕΞ/858-{7-10}/15-12-2016 κλήσεις αντίστοιχα κάλεσε το ΕΠΑΛ, το ΙΕΚ, τη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης νομού Χ και τον Δήμο Χ να παραστούν στο συμβούλιο της Αρχής στις 14.12.2016 και 11.1.2017, προκειμένου να εκθέσουν τις απόψεις τους για την υπόθεση.

Από τους κληθέντες στο συμβούλιο της Αρχής της 11.1.2017 παρέστη μόνον η καταγγέλλουσα, Δ/ντρια του ΙΕΚ, κα Γ, που επανέλαβε τις θέσεις του ΙΕΚ που είχε διατυπώσει στην καταγγελία. Η Δ/νση Β/θμιας Εκπ/σης νομού Χ με τα υπ' αρ. πρωτ. .../.../...-...-... (της Αρχής Γ/ΕΙΣ/8358/19-12-2016) και .../.../...-...-... (της Αρχής Γ/ΕΙΣ/196/13-01-2017) έγγραφά της ενημέρωσε την Αρχή για την αδυναμία της να παραστεί στο συμβούλιο και δήλωσε ότι οι θέσεις της παραμένουν όπως έχουν εκφραστεί στο ανωτέρω έγγραφό της. Αντίστοιχα, ο Δ/ντης του ΕΠΑΛ ενημέρωσε με επιτόπια επίσκεψη σχετικά με την αδυναμία του να παραβρεθεί στο συμβούλιο της Αρχής και δήλωσε ότι οι θέσεις του παραμένουν όπως έχουν εκφραστεί στο ανωτέρω έγγραφό του.

Η Αρχή, μετά από εξέταση των προαναφερομένων στοιχείων, αφού άκουσε τον εισηγητή και τους βοηθούς εισηγητές, οι οποίοι στη συνέχεια αποχώρησαν, και κατόπιν διεξοδικής συζήτησης,

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

1. Η λήψη, αποθήκευση ή διαβίβαση εικόνας προσώπου συνιστά επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, κατά την έννοια του άρθρου 2 στοιχείο δ' του ν. 2472/1997 για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.
2. Βασική προϋπόθεση, κατά το άρθρο 4 παρ. 1 του ν. 2472/1997, για τη νομιμότητα της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων είναι η τήρηση της αρχής της αναλογικότητας, υπό την έννοια ότι τα συλλεγόμενα στοιχεία πρέπει να είναι αναγκαία και πρόσφορα για τον επιδιωκόμενο σκοπό, ο οποίος θα πρέπει να μη δύναται να επιτευχθεί με ηπιότερα μέσα.
3. Το ζήτημα της χρήσης συστημάτων βιντεοεπιτήρησης για το σκοπό της προστασίας προσώπων και αγαθών ρυθμίζεται στην υπ' αριθ. 1/2011 Οδηγία της Αρχής. Όπως επισημαίνεται στο άρθρο 5 αυτής, αναφορικά με την αρχή της αναλογικότητας, τα σημεία εγκατάστασης των καμερών και ο τρόπος λήψης των δεδομένων πρέπει να προσδιορίζονται με τέτοιο τρόπο, ώστε τα δεδομένα που συλλέγονται να μην είναι περισσότερα από όσα είναι απολύτως αναγκαία για την εκπλήρωση του σκοπού της επεξεργασίας και να μη θίγονται τα θεμελιώδη δικαιώματα των προσώπων που ευρίσκονται στο χώρο που επιτηρείται και ιδίως να μην παραβιάζεται αυτό το οποίο μπορεί να θεωρηθεί ως «νόμιμη προσδοκία κάποιου

βαθμού προστασίας της ιδιωτικής ζωής» σε κάποιον χώρο (πρβλ. Έγγραφο εργασίας για την επιτήρηση των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στον τόπο εργασίας WP55 της 29 Μαΐου 2002 της 'Ομάδας εργασίας για την προστασία των προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα' σελ. 4).

4. Η αρχή της αναλογικότητας, για κάθε επεξεργασία μέσω συστήματος βιντεοεπιτήρησης εν όψει του προαναφερθέντος σκοπού, εξειδικεύεται στα άρθρα 6 και 7, αλλά και στο Ειδικό Μέρος της ανωτέρω Οδηγίας. Ειδικότερα, η περίπτωση λειτουργίας συστημάτων βιντεοεπιτήρησης σε σχολεία και λοιπούς χώρους όπου δραστηριοποιούνται ανήλικοι ρυθμίζεται στο άρθρο 18 (Ειδικό Μέρος) της ανωτέρω Οδηγίας. Όπως επισημαίνεται στο άρθρο αυτό, η ύπαρξη και μόνο καμερών σε χώρους όπου δραστηριοποιούνται ανήλικοι χρήζει ιδιαίτερης προσοχής, αφού δεν είναι εύκολο να αξιολογηθούν οι συνέπειες που μια τέτοια επεξεργασία μπορεί να έχει για την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας των ανηλίκων.

Η απόφαση για την εγκατάσταση και τη λειτουργία του συστήματος πρέπει να λαμβάνεται από το αρμόδιο όργανο για τη διοίκηση του σχολείου, αφού ληφθεί υπόψη η γνώμη των εκπροσώπων του διδακτικού προσωπικού, του συλλόγου γονέων και των μαθητικών συλλόγων όπου υπάρχουν.

Επίσης, στο ίδιο άρθρο αναφέρεται ότι το σύστημα επιτρέπεται να είναι σε λειτουργία μόνο κατά τις ώρες που το σχολείο δεν λειτουργεί. Οι ώρες λειτουργίας του συστήματος πρέπει να αναγράφονται με σαφήνεια στις σχετικές ενημερωτικές πινακίδες, έτσι ώστε να γνωρίζουν πλήρως όλοι οι μαθητές και οι φορείς της εκπαιδευτικής κοινότητας ότι καθ' όλη τη διάρκεια της παρουσίας τους στο σχολείο δεν παρακολουθούνται. Κατ' εξαίρεση σε περιπτώσεις σχολικών εγκαταστάσεων μεγάλης έκτασης, όπου δεν είναι πρακτικός ο έλεγχος των απομακρυσμένων σημείων των εγκαταστάσεων με ηπιότερα μέσα (π.χ. φύλακες), είναι δυνατόν να επιτραπεί η λειτουργία των καμερών που εστιάζουν στα απομακρυσμένα σημεία και κατά τις ώρες λειτουργίας του σχολείου, μετά από έγκριση της Αρχής.

Τα δεδομένα που καταγράφουν οι κάμερες πρέπει να διαγράφονται κατά την επόμενη εργάσιμη μέρα. Σε περίπτωση συμβάντος εφαρμόζονται οι παράγραφοι 2, 3 και 4 του άρθρου 8. Η διαχείριση του συστήματος μπορεί να πραγματοποιείται μόνο από εξουσιοδοτημένο πρόσωπο.

Η απόφαση για την εγκατάσταση και τη λειτουργία του συστήματος πρέπει να λαμβάνεται από το αρμόδιο όργανο για τη διοίκηση του σχολείου, αφού ληφθεί υπόψη

η γνώμη των εκπροσώπων του διδακτικού προσωπικού, του συλλόγου γονέων και των μαθητικών συλλόγων όπου υπάρχουν.

Προτείνεται η λειτουργία του συστήματος να πραγματοποιείται κατ' αρχήν δοκιμαστικά, αφού προηγουμένως γνωστοποιηθεί στην Αρχή, σύμφωνα με το άρθρο 10 της παρούσας Οδηγίας, προκειμένου να διαπιστωθεί η αποτελεσματικότητά του σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό και τις επιπτώσεις του στην ανάπτυξη της προσωπικότητας και την ιδιωτική ζωή των μαθητών. Στη συνέχεια η λειτουργία του συστήματος πρέπει να αξιολογείται από τον υπεύθυνο επεξεργασίας κατά τακτά χρονικά διαστήματα που δεν μπορούν να υπερβαίνουν το ένα έτος, και να σταθμίζεται κάθε φορά εκ νέου η αναγκαιότητα λειτουργίας του. Τα στοιχεία τα σχετικά με την αξιολόγηση του συστήματος πρέπει να είναι διαθέσιμα στην Αρχή. Οι μαθητές, οι γονείς τους, οι εκπαιδευτικοί και οι λοιποί εργαζόμενοι στο σχολείο μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτά.

5. Από το συνδυασμό των ανωτέρω προκύπτει ότι στην περίπτωση που στον ίδιο χώρο συστεγάζονται περισσότερα του ενός εκπαιδευτικά ιδρύματα, δεν μπορεί μόνο ένα από αυτά να θεωρηθεί αποκλειστικά υπεύθυνος επεξεργασίας του εν λόγω χώρου, ή ακόμα και εάν θεωρηθεί δεν μπορεί να μην ληφθεί υπόψη η γνώμη των εκπροσώπων του διδακτικού προσωπικού καθώς και των εκπαιδευόμενων του συνόλου των συστεγαζόμενων ιδρυμάτων. Συνεπώς, σε περίπτωση συστέγασης τα συστεγαζόμενα ιδρύματα πρέπει να έχουν όχι μόνο ενημερωθεί για την λειτουργία ενός τέτοιου συστήματος, αλλά και συναποφασίσει μέσω των οργάνων διοίκησής τους, αφού προηγουμένως έχουν εκφράσει γνώμη οι εκπρόσωποι του διδακτικού προσωπικού και οι εκπαιδευόμενοι.

6. Αναφορικά με την λειτουργία οθόνης παρακολούθησης στο γραφείο διεύθυνσης του ΕΠΑΛ, σημειώνεται, επίσης, ότι δεν είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας, σύμφωνα και με τα όσα αναφέρονται στο άρθρο 15 της Οδηγίας σχετικά με την εγκατάσταση συστήματος παρακολούθησης σε συγκροτήματα κατοικιών ή γραφείων.

7. Από τα παραπάνω στοιχεία, προκύπτουν τα εξής:

Το εν λόγω σύστημα ήταν σε λειτουργία, χωρίς να έχει ενημερωθεί και συναποφασίσει για αυτό το ΙΕΚ.

Το εν λόγω σύστημα βιντεοεπιτήρησης δεν πληροί τις προϋποθέσεις νομιμότητας που τίθενται στο άρθρο 18 της Οδηγίας 1/2011 της Αρχής, αφού δεν έχει ληφθεί σύμφωνα με αποφάσεις των οργάνων διοίκησης και των δύο σχολείων λαμβάνοντας

υπόψη την γνώμη των εκπροσώπων του συνόλου του διδακτικού προσωπικού και των εκπαιδευομένων.

Δευτερευόντως, η οθόνη παρακολούθησης ήταν στο γραφείο της Διεύθυνσης του ΕΠΑΛ, χωρίς έχουν διαμορφωθεί κατάλληλες προϋποθέσεις πρόσβασης στο ΙΕΚ. Τέλος, η ώρα έναρξης λειτουργίας του συστήματος, όπως αναφέρθηκε σε τηλεφωνικές επικοινωνίες της διευθύντριας του ΙΕΚ με τους εμπλεκόμενους παρουσιάστηκε να κυμαίνεται από τις 21:00 έως τις 22:00. Ως εκ τούτου, συνάγεται ότι έχουν παραβιασθεί και οι θεμελιώδεις επιταγές, που οι διατάξεις του άρ. 4 του ν. 2472/1997 θέτουν για τη νομιμότητα κάθε συλλογής και επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Αρχή απευθύνει αυστηρή προειδοποίηση προς το ΕΠΑΛ, να προχωρήσει στις ακόλουθες ενέργειες:

α) Να απεγκαταστήσει άμεσα το σύστημα βιντεοεπιτήρησης

β) Προκειμένου να επιτραπεί η λειτουργία σχετικού συστήματος στο μέλλον, να τηρηθούν οι διατάξεις της Οδηγίας 1/2011. Συγκεκριμένα, να συναποφασίσουν τα όργανα διοίκησης των συστεγαζόμενων ιδρυμάτων, αφού έχουν εκφράσει γνώμη οι σύλλογοι του διδακτικού προσωπικού καθώς και οι εκπαιδευόμενοι.

γ) Σε περίπτωση μελλοντικής νόμιμης λειτουργίας του συστήματος, να διασφαλίσει ότι δεν θα υπάρχει οθόνη παρακολούθησης στο σύστημα, αφού ο σκοπός της εν λόγω επεξεργασίας μπορεί να επιτευχθεί χωρίς τη χρήση οθόνης. Αναφορικά με τη μονάδα αποθήκευσης, τα δεδομένα πρέπει να διαγράφονται κατά την επόμενη εργάσιμη μέρα, εκτός της περίπτωσης συμβάντος, οπότε και θα εφαρμόζονται τα όσα αναφέρονται στις παραγράφους 2, 3, 4 του άρθρου 8 της Οδηγίας 1/2011.

δ) Να ενημερώσει εγγράφως την Αρχή εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι ημερών ότι έχει εκπληρώσει τις παραπάνω υποχρεώσεις.

Ο Αναπληρωτής Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Γεώργιος Μπατζαλέξης

Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου